

Издази сваке седмице
на читавом табаку.

Претплата, огласи до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је. листу:
на годину 4 фор.
на по године 2 „
на три месеца 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

У ОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ.

Још неколико часова растављају нас од нове године. Стара је већ прикупила сав свој пртљак, коњи су упрегнути, само да се запну штрање и да одјезди у вечну прошлост. Неће ни рачуна да нам положи пре него што оде и ми нисмо кадри присилити је, да то учини. Остаје нам да сами кажемо шта нам је ова година донела или боље однела. Говорићемо само о ономе што се овога листа тиче.

На првоме месту да споменемо ужас. болест дифтерије, која нам подмладак сатири. Болест је ова баш ове године први пут на нас тако жестоко ударила, да се неможемо да одбранимо, него нам деца наша падају као снопље иза косе жетеочева.

Година ова донела нам је комуналне школе у Срему. Незна се ни ко смо ни чији смо. Једне раја два арача даје. Можеш држати и своје православне школе али мораш плаћати и за општинске. Ван Срема ако није тако зло још ни близу добра није са школом. Учитељство стење под бременим свога неприродног положаја а народ је са школом незадовољан. На томе црном облаку светли се само једна зрака, а то је преарандија у Горњем Карловцу, што је ове године отворена. Учитељи њени нека пазе да се и та неугаси.

Црква и ове године неможе утешена бити. Светиштво живи на божију вересију.

Трговина не опаде него пропаде. Најчеститији људи, најјаче куће уклонише се са пијаце.

Занат је толико снао, да је скоре трећина занатлија доспела да буде биртан.

Пољска привреда ни каква. Ране мање него што је прошле године, а и што има нема јој цене. Вино је родило, али цена гора него рана. Остаје то, да човек волије га сам попипати него другом поклонити. Пијанке су нешто свакидашње, из ових истиче свако зло.

Друштво се покварило. Злоба и пакост свуда овлада. Хрђаве године, хрђави и људи.

Још је једно зло, што ако није поникло у овој години а оно се у њој укоренило, разгранало. То је „вухерај“, клање народа са великим интересом.

Промет у земљи ове године такође је хрђав био. Срества за исти-путеви-још гори. Великаши су знали удесити да ватрена кола само поред њихових земаља иду а сиротиња мора да на леђи из једног села у

друго на пијацу свој производ носи; јер на коли од блата не може. Зима је направила путеве по суву, али су сада они на води стали, на којима се у великом односило и трговина дизала.

Осим тога управа у општинама и варошима није ништа радила да се благостање у земљи дигне. Министар је изнео план како да се у вароши и по сели управа боље уреди. Вароши са тим планом нимало нису задовољне. Скоро све казале су да не ваља и ишту да га сабор неприми када га министар овоме поднео буде. Ни управа у сели неће дакле по томе плану особита бити. Људи чине да закони ваљаду. Бадава добри закони, кад нису такви људи, који имају пазити на закони и радити по њему. Још остаје једно зло да споменемо, које народе у овој години сатираше. То је ексекција. У свима новинама нише се о томе како та акција прождире и последњи залагај сиротињи а бољему корен подкопава. За два форинта реста направи се 12 фор. трошка. Отера се на пијацу марвинче, које трипут толико вреди и прода се по то колико трошак износи, а стари дуг остаје, те опет на ново носи оно, што се даде однети, док се у земљу и у кућу не удари. Министар кога се ово тиче, обећао је, да ће урадити да од нове године више ексекције не буде, бар такве не, каква ове године беше. Са ње остаће ова година црна у историји ма је златом уписивали.

Ако узмемо нашу православну годину онда ова година сасвим је другчија од досадашњих. Римско је ново лето прошло. Досада се пазило шта ће на тај дан силници рећи. Сада ови ни зуба не помолише. То је већ добар знак нове године по римском а нешто што се и нашој старој у добро уписати може. Силници виде, да нису они више свемогући, јер народи могу да им побркају рачуне, и ту долазимо на нешто, за што стару годину може Србин са златни слови уписати у историју твоју, ако нова година сачува аманет, који јој у томе стара предаје, ако одржи срећу и славу српскога оружја у Херцеговини, те да престане једном да Србин коси а Турчин односи, да Србин роди а Турчин одводи. Да није овога стара година неби заслужила ни да јој при одласку кажемо: Срећан ти пут!

ПРОТИВ ДЕЧИЈЕ ШТЕДИОНИЦЕ.

Ми смо у овоме листу писали о користи штедионица. Сада у „Новој Школи“ пишу о томе, како штедионице те нису на добро, с тога нуштамо у лист разлоге, који се против штедионица наводе, да читаоци наши суде о једном и другом.

„Прво и прво морам споменути пише учитељ један, чија реч у томе понајвише важи, да већина деце из разних врло појмљивих узрока и не добљају сваки час новаца, не могу дакле ни учитељу предавати, а ако би кад и кад и дала, то би се тако споро накупила опредељена свота за штедеоницу, да би се једва приметила корист штедеонице, особито кад узмемо дечију нестрпљивост на ум. Е томе ваља додати да ће се деца и у овом као и у другим стварима такмачити, ко ће више донети и већу своту новаца згрнути, те тиме пређе у порок грамзења за новцем, обожавања новца, па и у сам цицилук, које никако не може бити школин задатак, да у деци подрађује. Отуда ће се врло лако отићи још и даље, те ће деца у нагицању око улагања у штедеоницу самој кући досађивати са свакидашњим исцањем и мољакањем, и кад буду одбијени, доћиће и на ту мисао, да нађени новац на столу или др. ком месту затаје од родитеља за љубав штедеонице, па из ревности спрема штедеонице и такмачења са осталим друговима постаће најпре мали а за тим и велики крадљивци. Сиромашнија деца могу доћи и на ту мисао да све, чега се само дочепају, а може продати, продаду, да би само и они били равни осталој деци, која добивени новац улажу. Не могу ли ни тим путем до новаца доћи, е онда долази да завиде осталој имућнијој деци а отуда се рађа завист и нуз ову мржња, а то све место: међусобне љубави, поштовања и пријатељства. Ако ће дакле штедеонице да образују штедљиве, имућне и здраве људе, а нуз то да буду ти људи: завидљиви, пакосни један другом мрски на још и крадљивци а покрај овога и свашта друго, е онда штедеонице, далеко вам лена кућа од школе већ и због тога!

При свем том не треба заборавити, да се деца мора оставити слободна воља за располагање добивених новаца, а и оних, што су у штедеоницу уложени, и ту се онда пита: хоће ли деца употребити сав тај новац на оно, на што би родитељи и учитељи желели, т. ј. да купе себи потребне ствари, или да потпомогну своје сиромашније садругове? Или ће за заштеђени новац може бити купити себи какву сиграчку или посланицу? Па догодили се ово последње, онда нису штедионице постигле истакнуту цел;

лако је појмљиво, да ће ово последње увек предходити првом. Не оставили се деца слободна воља за располагање новаца, то ће она тај новац сматрати као и да није њихови онда не ће их вући срце за улагање у штедеоницу, а натеривање, као и свако друго приморавање и присиљавање није ништа племенито, шта више лако је могуће, да деца добивени новац, место да уложе у штедеоницу, могу га уз пут још потрошити, за које учитељ не може знати, или ће дознати тек преко потказивача: а потказивачи су већ и за то, што су потказивачи, омрзнуте личности, а биће још већма. ако свој занат што ревностије устарају, према чему ће и мржња осталих другова растити, коју ће лако и сам учитељ похњети. Поред омраге неговаће се у деци лаж, јер ће оптужена деца увек нешто измишљавати, да се изговоре, да није онако, као што потказивачи говоре.

Ако дакле узмемо на ум, да штедеоница поред своје лене стране и нехотице потпомаже одгајање: зависти, пакости, мржње, лажи, крађе, и т. д. онда је неморална страна школских штедеоница куд камо притегла ону моралну и корисну и онда није нимало умесно завађање тих штедеоница, него у место тога живи настојати треба око тога, да се деца из малена науче раду. Узалуд воља за штедњу, ако се нема шта заштедити; а ко уме зарадити, тај ће умети и штетити кад осети, како мучно пада зарада. Родитељи би боље урадили, кад не би баш тако обасинали своју децу новцем; а ако имају баш излишног новца, то нека га сами укамаћавају у корист своје деце у оној мери, у којој ће се корист приметити јер камата, што ће дете добити за уложени новац, тако ће бити незнатна, да ће и само дете казати: е па што ми је то?

Но у колико мању корист има дете од штедеонице за уложени новац, у толико ће штедеонице имати већу корист од деце, јер кад више хиљада деце уложи своје улоге бар од 1 ф. излази више хиљада форината, а то ће штедеоницама лецу крајцару донети, само што школин задатак не може бити, да потпомаже новчане заводе, који су већ многога обекућили. И кад додам још, да школске штедеонице ни једним примером још нису показале, какав су напредак учиниле у васпитном — педагошком — погледу, а знамо, да сви школски послови поред науке морају и васпитање унапређивати — а шта штедеонице могу унапредити, видели смо из горе реченог — то онда морам известити закључак, да с педагошког гледишта сви учитељи листом морају бити одлучно против школских штедеоница.“

С Р П С К Е Ц В Е Т И.

На збору се реши, да се још до поноћи причека. Међу тим Милош се кренуо из Београда, али не на Таково него у Ужицу Турцима, јер су онда тамо

Турци били, пак да овима целу ствар изда, те да ови на Таково допадно изненада и да побуњенике похватају и потуку, јер кад би се из Београда овамо вој-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ска кренула, осетило би се, те се онда небимогли похватати, него би опет букнуо устанак као и под Караборђем.

Но добра срећа беше за побуњенике, јер је друмом од Ужице за Таково јездио добар јунак Арсеније Лома, неки веле случајно, а неки веле да је по договору и наредби побуњеника чувао друм Ужички да Милош непромагне Турцима, јер су се томе од њега надали. Дакле овај јунак кад угледа Милоша и Милош њега, хтеде Милош узмаћи у страну да овај невиди, али овај то не даде, него га занита, куда је пошао а Милош одговори на Таково на збор и састанак — но Лома одговори да Милош лаже, јер он врло добро зна где је пут у Таково, па га је ипак прошао и упутио се овим путем да Ужичким Турцима буну изда. Милош се почне извињавати, по овај скочи на њега и веже га на коња, пак га тако дотера везана на Таково.

Овде је већ на Такову било крајње време већ на измаку. Спремају се да Гарашанина убију, кад Лома дотера Милоша везана.

Сада настане страхан призор, сви су наваљивали да се Милош убије, јер је очевито да је устанак наши Београдском издао, пак да је потегао Турцима у Ужицу да сасвим бунтовнике на Такову похвата и потуче.

Сам је Гарашанин бранио га и да би га спасао ово предложи.

Да Милоша учине немогућим код Турака, то да га као вођу овога устанка истуре на збору са заставом у руци, те да он позове народ на устанак против Турака. Тако и буде.

Милоша одреше, уклопе му заставу у руке и истерају пред народ, те тако овим путем дође Милош до тог да рекне: „Ево мене ево вам рата с Турци.“

Милош није могао више натраг а није ни смео те су се догађаји даље развијали.

Милош је многа зла — подлости и издајства чинио. Значајно је и то да је сваки члан друштва „Хетерије“ које је друштво радило на томе, што се данас ради, — на ујединењу свију народа под Турцима и на општем устанку против Турака, који је Милошу долазио, био Турцима подказан и издао.

Тако је напоследку издао два члана тога друштва, два калуђера, који су к њему у ствари општега устанка били послани, те кад их Турци, кад су дунавом доле пловили код Адакале дочекају, то се ова два мученика, пре него што су Турцима у руке пали сами отрују, јер сваки члан тога друштва носио је љути отров покрај себе, да се у случају нужде сам отрује да неби после на мукама ствар народа и слободе издао. Те тако Турци ухвате само две лешине, код којих ништа не нађу.

Ово сам за то навео, што држим да се историчне чињенице несмеду ни на позорници извртати.

Истинитост ове чињенице зајамчена је и једним савременим рукописом.

Ево видите улицие овако стоји са Таковачким устанком, а ви то добро знате, али за дукате би и што више учинили а не камоли једну историчну чињеницу изврнули.

А ено је у Београду иста слика са госпоштином, веће рат него рачат.

Милош је после многима, који су га на Таково истерали враћао зајам подмуклим убиством отровом клеветом и издајством, те се овим средствима служећи и од народа новац гулећи понео на крчаку на народа као кнез.

П к.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОКРЕТА Г. 1848.

Саопштио ш—ј—.

(Наставак.)

Протокол дјеловодни управитељства окружија ст. бечејског.

У Ст. Бечеју 17 фебр. 1849.

Нг. 1. Да би се окружном управитељу од Његове Светости Г. Патријарха управитеља, извршења ради наложена дјела точно у своје време совершити, и совершена у дјејство приводити могла, решено је — војној команди сентомашкој писати да, будићи се у народу анархически дух појавио, 20 добро оружани војника ради нужне асистенције управитељству овом употребљенија ради пошље. —

Нг. 2. Задовољски Иван, касалин ст. бечејски тужи се, да је из узрока, што је фалишну меру у давању меса употребљавао, од мјестног одбора под затвор стављен, извињавајући се, да је исту мјеру купио, ништа о том, да је сирјеч фалишна, знао није; изког узрока моли, да би се иста ствар што скорије из-

видила, и да би се он као невин из затвора пустио. — Мјестном одбору ст. бечејском прошеније ово на тај конач саопштити, да у смотренију изложене у њему тужбе иследованије учини и ствар за 48 сати пресуди.

Нг. 3. Ц. кр. лајтнант г. Прњаворац, командант стана сентомашког, јавља, да жаљему асистенцију управитељству овом послати не може из узрока, што кромје мјестне гарде никакве регуларне војске под собом нема. Писати војеној команди ст. кањинској, да потребну асистенцију од 25 добро оружани војника управитељству овом у Ст. Бечеј до 19 фебр. пошље.

Нг. 4. Ради устројенија мјестне власти у Фелдварцу — позвати званично тамошње општество, да се 19-ог фебр. скупити и управитеља тога ради у 9 сати у јутру у варошкој кући дочекати има.

Нг. 5. Франц Крепс житељ ст. бечејски моли за поми-

лованије, будући се код њега оружије сакривено нашло, изговарајући се, да оружије које се код њега прикривено нашло, није због злог каквог намјеренија, но као љубитељ овог за сопствено своје употребленије при-

крити дао. — Прошеније ово саопштити мјестном одбору ст. бечејском с тим да своју информацију у смотренију исте тужбе најдуже за 8 дана управитељству овом поднесе.
(Продужиће се.)

СТАРИНЕ И ЗАДУЖБИНЕ СРПСКЕ.

Услед описа предјела Паштровског, обећао сам доставити штованим читаоцима обширнији опис св. манастира Режевића, те сада непроштам на јавност изнети. Прво постанак овога, друго статистичке податке обновлења и т. д. Зато сада у препису стављам ручно писмо првог основатеља:

Да се зна 1827 год.

Како дође Максим Косиревац у Режевиће у св. Госпође, и св. Стефана и ту се обећа учинити живот и смрт, и ту донесох 27 цекина и крст и пошто дођох мало живота учиних, и на самртни час на аманет божиј оставих игуману Исаји из св. Петке (св. Петка мон. постоји близу Будве испод Маине) да од свега мога учини конат, хоћели се исплатити како ћу ја оставити? Најпређе остављам св. Госпођи и св. Стефану крст у Режевиће и всему племену Режевића да племе да два барила уља у Манастир Косирево, (Манастир овај постоји у Херцеговини, где је ове године састанак устаниких главара био), одакле сам га дигао а 27 цекина да се спенца каритау и да ми се даде за душу ће каже игуман Исаја, из душе што је чуо из уста мојих а оно робице и остало да разделе калуђери Никодим и Милутин као два брата. А пред њим учинише крст, писао је Вуко Попов, а презенте на име Никца Перазића и неумејући он писати учинише крсте.

Извршење тестаента.

И дођох ја Игман Исаја у св. Госпође и св. Стефана јели се испунила ова задужбина, и тако потанко на конат учиних с калуђером Никодимом и с Ником Перазићем. Најпре дадосмо владици Цекина три. Осам Синовцу Милутину, пет што му их је оставио одисти 27 цек. један у Будву за кошуљу, и за восак два. Данилу калуђеру под планином два, на Саввину три; и у св. Петке три; а ресто поделили међу калуђерима и чисто нађосмо да се спенцало 29. цек. за душу његову и да су му прости. — А оно робе што се нашло, све су поделили, како је он оставио. И опростише се и благословише се. И писах ја Игману Исаја

Никодим би сведок.

Михаило би сведок.

Подписа: Крсто Перазић.

На име Никца А Шћепчева.

После реченог проигумана Максима из Косирева, (који је био застао две мале црквице и нешто мало кућице, до ког се времена зваше парохијална црква и гостијоница (кућа) за путнике а од тога доба прозвао се Манастир) био је знатан управитељ манастира Никодим, који је помоћу народа бедемом авдију утврдио док није преузео управу Манастира бла-

женопоч. архимандрит Димитрије Перазић (родом Паштровић из Катуну). А други што су били пре њега о њима нема ништа важно да наведем.

Димитрије чим прими у руке своје Манастир, одмах је почео очински за њега се бринути. Премда је био у то време сматран од стране владе као подозрителан човјек, (због чега је бјежао у Црну Гору и тамо преко вође св. Петра I. Владике Петровића пребивао у Црмници — код неког кнеза у Сотонићима, од чега се налази оригинално писмо св. Петра овде при архиви, које ћу доцнија у препису послати) ипак се чезнућим срцем и снагом заузимао украсити и у бољи ред довести садањи Манастир. У то време са помоћу народа ове Манастирске парохије, постарао се и сазидао велики храм св. тројице. За тим одлазио је три пута у Русију, где је код руског двора приступа имао, одакле и пенсију за живота свога добивао а поред ове израдио је да сваке пете године Манастир добије златну суму новаца. Приликом том снабдјео је цркву т. ј. ов. Мон. са разним утварима унутрашњим. После тога дао је и велику садању кућу са више одељења начинити. Такође опет направити стан за школу (која је мало мања од ове куће Манастир) усљед тога дао је направити на Рјечи Режевској једну велику кућу у којој млини са два кола постоје, и до овијех једну ваљавицу, — одакле је одредио био да се приходом плаћају учитељи. Но како се доцније на поменутој Рјечи више Млинова начинило, који су ближе пута у селу, које се зове „Рјека“, а од морске обале хрђаво пристаниште баркама, да не могу млину барке долазити, то је млин доста у приходу заостао, да се једва и дапија смиривати може, за које се обратила надлежном ц. кр. шк. вијећу, и нада се отуд плати учитељској, ионовлењу реч. школе у готовом стану. А за пристаниште од морске обале поднешена је молба од стр. народа Његовом цар. Величанству, да би то државним трошком у корист целог овог среза будванског направљено било јер других млинова до Котора с ове стране нема И зато се још очекује милостиво решење. На последку речени Перазић оставио је у каси државној 2000 ф. а. в. у Задру одакле се сваког полгодија интерес узима. Поред све његове трудољубивости око унутрашњег уређења св. Мон. није пропустио обраћати пажњу и на земљедјелство. Цео предјел овај засадио је богато маслинама и смоквама, одакле леп приход, кад роди година, манастир имати може. Манастир овај има доста велику парохију, у којој обитава до 850 душа. Парохија састоји се из шест села: Дробњић, Брстац-Рјека, Катун, Жуковица, Брда, Новосело. У овом

последњем селу догодила се она погибија на сладби за коју приповеда и описује Вук Врчевић из Требиња у Гл. Црногорцу, да је т. ј. погинуло 58 душа, (око пецива с главом.)

И од то доба већ нико и не пече пециво с главом. У парохији има пет цркава, које спадају под овај Манастир. Ову описану трудољубивост Перацића описује и књига Магазин 1866. год.

Манастир овај постоји западно од Кастел-ластве на један четврт сата. Он лежи на једној пространој равници, тако да од сваке стране јаки вјетрови са пучине морске дувају, а нарочито с југа. — Вјетар тако буде јак, да човека с места покрене, а дјете дигне и понесе донекле, и које је слабо, обори. — Вјетрови, који почињу од новембра, могу трајати по десет дана, а по Божићу т. ј. преко зиме има непрестано све до пролећа, мало који дан да га нема. А то је зато што је са свим на отвореном месту.

Овде је обичај по свима црквама у Паштројевићу, па и у Будви, — да се просфоре доносе сваке недеље цркви, и од ових се једна избере за службу, а остале троше се у Манастиру. Просфоре те износе од две до три па и четири фунте тежине, тако да свештенство непотребује у кући нигда мешеног хљеба од свога брашна, него се ранити може са долазком реч. просфора.

Кад се слави крстно име, онда ће по древном оби-

чају, сваки донети и по три просфора, две мање, и једну велику; а кад ко умре, онда се по погребу за 7 субота доноси просфора и свећа да се служи служба божија, ради спомена покојноме. И тако што се тиче уља и свећа воштани за цркву или манастир нигда се не купује из касе црков. јербо народ доноси. — Од побожни и благочастиви Срба, који одлазе у даљне земље, редко да који неће донети знатан прилог цркви својој: сребрно кандило, скупоцену икону, полијелеј, свећњак и т. д. Манастир овај има велики звоник (тороњ) кога нема висином, ни бољег вјештином израђеног у целом предјелу Паштровском. Звоник је сав, као и обадве цркве, сазидан од тесаног тврдог камена. Са њега се дало видети и прочитати ов. год. из Вавора на мору, у ком је цар изволео посјетити Кастел-Ластву), надписе добродошлице његовог високог похода. —

Манастир има такође своје макиње за цеђење маслина и прављење уља. Воду има текућу. Ваздух је здрав и свез, да редко опасне болести доћи могу. Приповеда се, да је негда била куга у овом мјесту, и за спомен тога начињена је једна црквица близу манастира, која је посвећена св. Василију. Сада је управитељ овог манастира Игуман Василије Перацић синовац пок. архимандрита.

У Манастиру Режевићу, 11. децембра 1875 год.

Михаило Ранковић,
јеромонах.

П Р О М Е Т.

Промене у телеграфисању. Од нове године римске постоје промене у телеграфисању. Ради опште потребе саопштавамо те промене у главном:

Приватни телеграми са тајним писменима, који хоће да се шиљу изван Аустро-Угарске не примају се до даље наредбе. Адресе на телеграмима могу се скратити или по договору друкчије писати него са обичним писмима. Ко напред плати 20 фор. а. вр. тај може имати то, да телеграфиса на кога под тајном адресом. Сваком ко телеграфиса слободно је потпис са знакови исписати, или га сасвим изоставити, што се досада није смело.

За Европу остају телеграми од 20 речи. А за телеграме ван Европе плаћа се за сваку реч особито. Реч једна у телеграму по Европи несме имати више од петнајст слова, а досад је могла имати 7 слогова а за телеграме ван Европе 10 слова, што је преко тога, то се узима заједну реч за себе. Бројеви, који се писменима пишу, узима ће се и одсада као толико речи, колико пута по пет цифара има, и још једна реч на то.

У Аустро-Угарској уводи се нова врста телеграма од десет речи, који се зову авизо-телеграми и плаћаће се 30 н. за њих. Код теврсте не прима се плата за одговор ни друго, што уз обичан телеграм иде. Ако се изгуби окрњи или задоцни авизо не може се

никаква накнада тражити. Авио се носи отворен. Друга нова врста телеграма, то су рекомандирати (препоручени) телеграми. Ови телеграми прегледају (колационирају) се на свакој штацији то јест прва штација пошаље га другој и овајави како је добила ако није добро онда прва штација другу поправља. Осим тога онај, који је телеграфисао добије рецпис од оног коме је телеграфисао. За ове телеграме плаћа се тринута као за обичне. Ако се ти телеграми осакате или задоцне онда се ономе, који је телеграфисао плати 20 фор. У Аустро-Угарској у земљи примају се тајни телеграми и за ове плаћа се једанпут и по као за обичне, али се и ови колационирани на путу. Ко телеграфиса у стране земље па хоће, да добије извештај, да је онај коме је телеграфисао телеграф примио, он за то доплаћује 30 н. Да телеграм, ако не нађе онога коме је послат, може тражити га по читавој Европи, то се сада уводи, а досад, ако је на пример на кога у Француску у Париз послат и овај не буде у Паризу, онда се смело само по Француској за њим шиљати а не у другу државу ако је случајно из Француске отишао. Ако се један исти телеграм на више њих шиље онда се на сваких 20 речи доплаћује 20 н.

Ако се телеграм изгуби исквари или задоцни то се може тражити ако се телеграфисало ван Европе

за шест месеца; ако се у Европи телеграфисало за два месеца. Телеграм се онда задоцније, ако у Европи после 48 сахати од кад је предат, прими се, а ван Европе ако то после 6 дана буде. Преписи телеграма могу се добити од оних у Европи за шест а од оних ван Европе за осамнајст месеци. За свих 100 речи плаћа се 20 н.

Остале наредбе о телеграфисању у Аустро-Угарској остају и даље као што је прва, да се за телеграме од 1 до 20 речи плаћа 50 н.

За стране земље цене су ово: у Црну Гору из Дубровника 20 из Далмације 40 н. иначе 1 фор. У Романију са границе 40 преко границе 80 н. из Угарске Галиције и Буковине 1 ф. 20 а са других штација 1 ф. 60. У Русију са границе 60 из Галиције и Буковине 25 миља од Руске границе 1 ф. 20 иначе свуда 3 ф. 20 и то у европску Русију, а у Кавказ 4 ф. 20 У Сибирију 9 ф. 20, до 15 ф. 20. У Србију са границе 60 из Угарске 80 из Аустрије 1 ф. У Турску, из границе 60 н. иначе 2 ф. 80 н.

ПОДЛИСТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Свршетак.)

ПОСЉЕДИЦЕ ИЗБОРА.

И само се каже, да је народна странка иза онаке славне победе на избору ударила у велико весеље. Чизмар Васа који, кад му се једном прохтело свињске цигерице, распарао је муштвом жива, (незаклана), рањеника и извадио цигерицу из њега, те га је друштво му на ново клало и зашивало, да би га опалити могло, био је тако весео да од радости није знао ди је. Тумарајући по „шпопском“ месту, да тражи свој конак никако није могао га наћи а и како ће кад кошто је доцније сам приповедао! „видим село, ал ди су куће.“ Ал није сам чизмар Васа тако весео био и много озбиљнији људи заборавили су се у весељу. Чувени кнез и натарош из села. . . носили су литију до куће, сврћали су у свако место. Кнез није могао да се нахвали те слободе, што је добиле крајишници од како је крајина угинута. Али кнез у радости је заборавио, да може бити онде добра де је солгабиров његов.

Солгабиров је писао писмо без натписа жени натарошевој, да зло у добру кућу баца, он је писао друго писмо пред избор жени натароша да поруши избор народни. На прозори младога свештеника прислушкивао је, када је натарош приповедао младоме свештенику, коме је одавна тајну своју одао, како му је жена така Српкиња, да колико га воле, инак би била кадра одрећи га се, ако би и најмање што против свога народа учинио. Солгабиров је рачунао на то. Позвао је у писму натарошеву жену, да се пожури да спасе свога мужа; јер рече само је она кадра. Потписао је младога свештеника. И то обману жену натарошеву, која је знала какав је пријатељ натарошу млади свештеник.

Тај солгабиров наместио је и кнезу и натарошу вигове.

У повратку са биралишта кнез и натарош сврну у село, де је први човек тога места био шпион солгабировљев. Тај човек имао је рачуновођу, који је опет био шпион тога првога човека.

Весео кнез, немислећи ни на какво зло, почне у

грчми хвалити владу, која народу толико слободе даде. Смеш, певати, играти и говорити! Али шта? — Ништа. Ако ниси трчилажа солгабировљев, јер онда што год кажеш све је зло, све заслужује капстигу. Да леба и чашу вина заштеш па можеш робије допасте, ако си искао пред два сведока, који су утворе солгабировљеве, а тих је на жалост много. Рачуновођа је намештен био да се нађе у грчми, де се знало да ће кнез сврнути. Он је још једнога, не човека него медведа, и још је и то мало речено, јер и медвед је од тога разборитији, са собом повео. И тако рачуновођа тужи и сведочи да је кнез страшно против владе говорио, медмед-у Турској не примају ни Хришћана на сведочбу — посведочи и солгабиров дође и свине кнеза са кнежевине.

Сада је натарош био на реду. Са овим ће мало теже ићи мислио је солгабиров, али шта је зликовцу тешко кад њему није тешко убити невина човека, зар да му је тешко друго шта учинити.

Он је знао за ону пословицу латинску *divide et impera*, поцепај па заповедај. Наручи капетану Лануши и лупешком вођи, да гледе, да ма како заваде поглаваре општинске. Лупешком вођи рекао је да ће на тај начин и поднеза моћи збацити и онда је кнежина његова, а Лануши је наложио, јер капетан Лануша није ништа друго био него мандур солгабировљев, па му је и заповедати могао, наложио му је да обећа некима поглаварима, да ће они кнезови бити, па ће они раздор начинити у општини а из тога ће се већ ма каква загачаљка наћи.

Лануша и лупешки вођа извршили су налог свога старешине, они су подрили слогу међу поглаварима, али тиме још ништа не могоше наудити поднезу, који је дошао на место кнеза и био је тако поштен и усталац за истину и правду, да му равна нема у четрнајст села, а не наудише ни натарошу.

Онда солгабиров, Лануша и лупешки вођа свршише други план. Рекосе треба свет дражити против подкнеза и натароша. Треба наћи хуља, који ће чинити свакојаке покоре, нека се туку, краду, пале, нека на-

падају на све поштене људе у месту, нека иду у општинску кућу, ту нека подкнезу и натарошу оца и матер псују, нека их свакојаким називају. Они неће то отрпнати моћи. И једно и друго цето поношљиво је несмем им ни ја преке рећи а камо ли хуља какав. Натарош је паша а ја сам субаша; он је солгабирова ја ни натарош нисам, али чекај охоли соколе забораваћеш се, а ја ћу те дочекати, реће солгабирова на послетку и заврши гледећи у Ланушу и лунешког вођу. „За све, што хуље чиниле буду ни глава их заболети неће, ја им напред дајем опроштај од свачега. Реците им, што су гори то су бољи. С њима ће се нешто и заслужити моћи а сензали (грошићари) — ту је солга мислио на Ланушу (лепа част за канетана) и на лунешког вођу, (за овога је ово име тако светло да је грдан безобразлук био, тако га назвати) — неће добити грошић него ће се све братински делити,“ пришапну још солгабирова Лануши и лунешком вођи, сваком посебно, да ни једног сведока против себе нема.

И одпоче се хајка на подкнеза и натароша У један сахат по подне или у десет у вече дође хуља и тражи кнеза и натароша код општинске куће, и кад их не нађе, он их пред њиховим млађим грди, како само једу општинске новце а никад их код варошке куће нема.

Посао, који се солгабирова тиче, дође хуља, на иште, да му натарош сврши, и кад овај одговори, да он то не може, овај му се подругне: па какав си ти господин, кад и то ниси кадар? Нјих десетак хуља непрестано вуку се од крчме до крчме, на путу нападају дању на мирне људе, а ноћу краду. У селу . . . дотле за девет месеци ни какве крађе не беше ни једнога случаја, који заслужује, да робијом кажњен буде, а у околини мести за то време беше по пет шест убијства, да не спомињемо, прокопавање кућа, паљевину и. т. д. Село . . . спрема осталих беше као какав рај; али ево сада се и оно претвори у накао за поштене људе. Кнез је своју власт употребљавао, али то је мало, он може само неколико сахата затвора одредити с натарошем и ешкучом. Хуља одседи, па после бешњи бива. Тужило се солгабирову алиузалуд. Нјему никако не можеш наћи доказа каквог би он хтео. Један је од потпуштених хуља једнога поштеног човека увијао сибиром у општинску кућу. Он буде послан солгабирову у затвор, али врати се пре натраг него онај што га је пратио. Сада се тек хуље осидлише. Чинише покорне, какве ни у турској нечине аге и спахије. Тужило се и солгабирову и суду али заман. Свет се поплашио. Лануша и лунешки вођа говораху по прикрајци, да ће све то престати, када се натарош из села уклони. Поштеном свету беше натарош добар, али да читава село има мира боље је, да он један иде, него да се село расељава; јер дотле је дошло било Али натароша одпушта поглаварство општинско а не село, ово још држи уз натароша и не да му, ма да он наваљује, да иде из села.

Сада је наново држан „совет нечестивих.“ На совету томе беше осим лунешког вође Лануше и солгабирова још и један хуља, који је 15 година због паљевине на робији био и скоро је баш из тамнице пуштен. Ту се углави, да се пале поглавари, и да им се испод руке каже, да ће им све погорети, ако натарошу службу неодкажу. И тако би. Једне недеље горела је слама једнога поглавара, друге недеље другог и тако редом. Напред се знало по селу, који ће горети, само не кад.

Натароша је то јако болело, да се једном заборавао. Када је трећа ватра била сазвао је кнез поглаварство и рекао им да оно потражи код солгабирова заштите, јер на његове тужбе солгабирова се неосврће. На то примети један поглавар, да то ништа неасни; јер то је све по вољи солгабировевој Зликовци јавно говори, да се они не боје читава села, док је њима солгабирова. Натарош додаде да он неверује, да они тако говорити смеду, али поглавар потврди да је тако и да и други свет тако говори. Онда поглавари остали рекоше, да исти предлог донесе, да се иште од солгабирова истрага, и да се спомене и то да се на њега кривица баца за све што зликовци у селу раде, који су се дигли или да заваде или да истрепају поглаварство. Предлог се поднесе и једногласно прими с додатком, да четир општинара однесу закључак солгабирову и усмено му кажу, шта се све ради и говори у селу . . .

— Међу том четворицу беше и предлагач. Овога су људи виђали више пута де се са лунешким вођом састаје, а пред седницу општинску читаву је ноћ с њиме прешио. Кнез је говорио још с почетка натарошу да је то хрђав човек, али не може сам ништа. То вам је, рече кнез, прави подлац, он је исписан каплар, зна швапски толико колико лопови скују особитих речи, да их други неразуму, и говори их онда, кад коме хоће да шкоди. Преврће очима, савија се, пузи пред старијим, хвалите у очи, а чим се огреш он плази језик за тобом. Радо шапуће. Виче на неправду и непоштење да нико у селу тако неуме, а кад треба за истину да на браник стане њега нема на мегдану. Капларију заслужио је дрвом жита. То вам је господине прави ленињар, њушгало, драживашка. Чувај те га се!

Натарош није све веровао кнезу, јер је знао да су рођаци и да су за неке циљеве, што је поглавар кнезу затајао на суду били, и вели се, поглавар се лажно заклео али боље би било, да је и више држао него што му је кнез рекао.

Тај поглавар однесе дакле са другом тројицом општински закључак солгабирову. Солгабирова, кад закључак прочита, разјари се, те на општинаре, да ће их све у затвор па на робију а за тим одмах све остале поглаваре за тако писање. Двоица се поплаше, каплар поглавар, јер је тако удешено било, стане општину изговарати: немојте ви господине солгабирова на општину, шта ми неуди људи знамо, натарош је писао шта је тео, а ми смо му поверовали.

Ми смо сасвим друго нешто хтели, а не што је он писао. Он нас је преварио. Само се један усуди да призна да је тако општина закључила, као што је писано. Каплар поглавар ручао је тога дана код писара солгабировљева, коме је јагње дан пре довео.

Солгабиров је после овога отишао у илиру, да спере са себе неваљалство своје, али и тамо је једнако на зло мислио и ако није сам радио он је зло наређивао. У селу . . . и даље тугло се крало и отимало по заповести. Обране код власти нападнутима не беше, те им се већ више нико ни тужио није, но се сложише суседи и рођаци, да се заједно бране, да сами себи суђаје буду. У томе се враћао и солгабиров из илице. Подлаци, кукавице, и улизице, хуље и обешечази у селу, де је солгабиров становао спремише свечан дочек господару своме. Кола, коњаници, топови, говори, свирка, венци, цвеће дочекаше га, ни жупан ни краљев брат не беху тако дочекани. Шта маре пришипетље за жупана и краљева брата. Шта имају они од ових, а солгабиров им даје да могу свака зла чинити а ништа да им не буде. Не Бог па солгабиров, него најпре солгабиров па онда Бог. Па још ни тако не беше јер због солгабировова многи и Бога неимаше.

У вече беше илуминација, осветљење. У селу натароша, о коме се преповеда овде, беше такође илуминација у славу солгабировљеву. Гарда солгабировљева упалила је из обести сламу једног поглавара, али је ватра заватила даље и спалила кућу и сав иметак поштеног једног сиромашка. Кад је ватра у селу . . . највећма горела солгабиров је са пијанке ишао кући. Како је у илици био, и дошао је грозничав, све му је нешто ладно.

„Па што зебеш. Оди у село . . . огреј се, то је твоја ватра, то је илуминација, којом пустахије дочекују свога харамбашу. Ходи у село . . . да видиш радост рођене браће. Ето и ту се пуца, ето звона звоне, незвонила ти после смрти, него се обесио Бог да, па те одвукли као и сваку мрцину, ето добомар удара наонако, ударао као што треба, кад те на вешала поведу. Чујеш, како запева звоно, ударајући се у прси, тако и ти запевао Бог да, а ко те чуо, смејао се несрећи твојој, као што се ти смејеш раздору у овоме мирном месту, коме си срце исчупао.

Чујеш ли писку сирочади, који гледећ, како им последњи залагај горе, бију се у прса слабачка. Чуј то и немогао никад више залагаја у уста узети, или ако га узмеш у ватру се претворио и изгореоти језик, који је могао, повлађујући хуљама, тако зло начинити.

Видиш ли несрећну матер, де је онемила од жалости, онемио и ти Бог да, па деца трчала за тобом: вичући то је божије наказаније.

Видиш ли како отац, лијући сузе, веша о раме просјачку торбу, узима у руку штап да иде да проси, просио и ти Бог да али ти отрова делили, отрове

овога света, те до једних врата дошао а друга недоватио.“

Када је ватра горела од страха лупешког, који по крчмама ликоваше нико не смеде се на сокаку појавити а камо ли, да иде да гаси. То узбуни крв у натарошу, он се заборави и нападе на пустахију једног, кога је на сокаку срео и који је или сам ватру подстагао или за њу знао. Није даље него до речи дошло. Али већ сутра дан је солгабировљев намесник дошао, јер лис солгабиров, још једнако је хтео леп бити и подкнез и натарош буду суспендовани. Каплара општинара, који је издао натароша и општину своју намести солга за подкнеза јер лупешком вођи још време не беше. Натарош даде оставку нечекајући насуду срезу, из кога је солга клеветом три судца отерао, те четврти може само уз милост његову остати.

*

Питају нас са више стране, ко је овај или онај у нашој приповедци. На сва та питања одговарамо, да је ова наша приповеда као и свака друга приповеда; а ако ко у ком огледалцету нашем себе види, то му не можемо шта: „ти рекл јеси.“

СЕОСКИ НАТАРОШ

одштампан је. Изнео је до близу 11 табака. Они, који су се досад пријавили доби ће га одмах. Нове наручбине нека се шаљу на српску народну задружну штампарију којој се и новци за књигу слати имају.

— Садржај што иде уз овогодишњи „Глас народа“ разаслаће се уз први број за годину 1876. који ће служити као број за углед и изаћиће прве недеље у новој години, пошто смо удесили да овај број изађе на нову годину.

НОВА ШКОЛА

НЕЗАВИСНИ УЧИТЕЉСКИ ЛИСТ.

Овај лист, као независни орган учитељства српског заступа интересе школе и учитељства у правцу напредних начела. Зато се позива сваки пријатељ напредне школе, да се за овај једини овозг. учит. лист заузме. Од 1. јануара до 1. априла идуће год. претплата је 1 ф. За то време изаћи ће 9 бројева „Нове школе.“

Још се може претплатити и за ову четврт што истиче са 1 ф. јер још имамо све досад изишавше бројеве. Новци нека се шаљу на адресу: Uredništvu „Nove škole“ Zemun. Земун 10. децембра 1875.

МИТА НЕШКОВИЋ,
уредник „Нове школе.“

ДЕЧИЈИ ПРИЈАТЕЉ

лист за децу излази двапут на месец, а кошта 60 н. на по год. а 1 ф. 20 на годину. Уредник ће му бити од нове године г. Кузмановић учитељ земунски пошто му досадашњи уредник Нешковић поред уређивања „Нове Школе“ недоспева, да на њему ради колико би нужно било. Оба ова листа препоручујемо пријатељима школе и родитељима дечијим. „Дечиј пријатељ“ учиниће највише, да се народ наш преко подмлатка свога на питање привикне.